

Nr 127.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående avstående eller upplåtande i vissa fall av mark från kronoegendomar; given Stockholms slott den 29 maj 1914.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över jordbruksärenden för den 24 januari 1914 och denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att för tiden intill den 1 juli 1915

dels medgiva,

att, då för allmänt ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kan förpliktas avstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordras, att staten tillhörig mark avstås eller upplåtes, Kungl. Maj:t må äga, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, förordna om markens avstående eller upplåtande;

dels ock besluta:

1:o) att för mark, som sålunda avstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angivna undantag utgå efter ty i gällande författning angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov är föreskrivet och till beloppet bestämmas, då jordområde, som skall lösas, är obebyggt och understiger fem hektar, samt Kungl. Maj:t finner skäligt sådant medgiva, av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet och sökanden, var för sig, utse en och domaren i orten den tredje, samt i annat fall av sådan nämnd, som omförmäles i berörda författning;

2:o) att i fråga om mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad under 1:o) stadgas, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock må,

där så provas lämpligt och utan avseende därå, om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjutes eller icke, ej mindre medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplåtes utan särskild ersättning till kronan, än även tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäkter, som kunna vara disponibla;

4:o) att jämväl i övrigt, då fråga allenast är om upplåtelse av mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken avstås, det må ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranleda, medgiva undantag från den under 1:o) angivna regel; samt

5:o) att vad sålunda stadgats icke har avseende å de i 8 och 12 §§ av lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Johan Beck-Friis.

---

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24
januari 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Efter gemensam beredning med cheferna för lantförsvars-, civil- och ecklesiastikdepartementen anförde departementschefen, statsrådet Petersson.

I anledning av Kungl. Maj:ts den 11 april 1913 till riksdagen avlåtna proposition har samma års riksdag för tiden intill den 1 juli 1914

dels medgivit,

att, då för allmänt ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kunde förpliktas avstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordrades, att staten tillhörig mark avstodes eller upplättes, Kungl. Maj:t skulle äga, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, förordna om markens avstående eller upplåtande;

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 89 häft. (Nr 126—127.) 2

dels ock beslutat:

1:o) att för mark, som sålunda avstodes eller upplättes, lösen eller ersättning skulle med nedan angivna undantag utgå efter ty i gällande författning angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov vore föreskrivet och till beloppet bestämmas, då jordområde, som skulle lösas, vore obebyggt och understege fem hektar, samt Kungl. Maj:t funne skäligen sådant medgiva, av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet och sökanden, var för sig, skulle utse en och domaren i orten den tredje, samt i annat fall av sådan nämnd, som omförmäles i berörda författning;

2:o) att i fråga om mark, som vore avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad under 1:o) stadgades, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skulle lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock ägde, där så prövades lämpligt och utan avseende därå, om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjotes eller icke, ej mindre medgiva, att jord, som stode under kronans omedelbara disposition eller tillhörde någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplättes utan särskild ersättning till kronan, än även tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäkter, som kunde vara disponibla;

4:o) att jämväl i övrigt, då fråga allenast vore om upplåtelse av mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken avstodes, det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranledde, medgiva undantag från den under 1:o) angivna regel; samt

5:o) att vad sålunda stadgats icke hade avseende å de i 8 och 12 §§ av lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

Ett liknande medgivande synes böra hos riksdagen äskas jämväl beträffande tiden från och med den 1 nästkommande juli.

På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att för tiden intill den 1 juli 1915

dels medgiva,

att, då för allmänt ändamål, för vars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kan förpliktas avstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordras, att staten tillhörig mark avstås eller upplåtes, Kungl. Maj:t må äga, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, förordna om markens avstående eller upplåtande;

dels ock besluta:

1:o) att för mark, som sålunda avstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angivna undantag utgå efter ty i gällande författning angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov är föreskrivet och till beloppet bestämmas, då jordområde, som skall lösas, är obebyggt och understiger fem hektar, samt Kungl. Maj:t finner skäligt sådant medgiva, av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet och sökanden, var för sig, utse en och domaren i orten den tredje, samt i annat fall av sådan nämnd, som omförmåles i berörda författning;

2:o) att i fråga om mark, som är avsedd att användas för framdragande av elektrisk ledning, utom vad under 1:o) stadgas, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock må, där så prövas lämpligt och utan avseende därå, om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjutes eller icke, ej mindre medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplåtes utan särskild ersättning till kronan, än även tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäkter, som kunna vara disponibla;

4:o) att jämväl i övrigt, då fråga allenast är om upplåtelse av mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken avstås, det må ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranleda, medgiva undantag från den under 1:o) angivna regel; samt

5:o) att vad sålunda stadgats icke har avseende å de i 8 och 12 §§ av lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 127.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan blev av Hans Maj:t Konungen bifallen; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga... till detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Herman Schlytern.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 29 maj 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde vidare.

Den 24 januari 1914 beslöt Kungl. Maj:t, att proposition angående avstående eller upplåtelse i vissa fall av mark från kronoegendomar skulle avlåtast till riksdagen. Denna proposition blev emellertid icke avlämnad i kamrarna, innan riksdagen upplöstes. På grund härav och då jag icke finner anledning föreslå någon ändring i nämnda propositions innehåll, hemställer jag,

att Kungl. Maj:t måtte besluta, att omförmälda proposition skall med oförändrat innehåll avlåtast till den nu pågående riksdagen.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 89 häft. (Nr 126—127.) 3

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 127.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.
